

Skatteetaten

Skatteetatens undersøkelse om etterlevelse, rapportering og oppdagelsesrisiko (SERO) 2016

Holdningsundersøkelse i næringslivet

Tema og innhold

Kort om undersøkelsen.....	3
Rapportering og regelverk.....	4
Tillit og inntrykk av skattemyndighetene.....	9
Holdninger til etterlevelse.....	14
Opplevd oppdagelsesrisiko.....	19
Konkurransetilstand og muligheten for å unndra.....	25

Skatteetaten

Om undersøkelsen

Formål: Kartlegge og følge utviklingen i næringslivets holdninger til etterlevelse og deres oppfatninger av skattemyndighetenes innsats

Målgruppe: Daglige ledere i norske virksomheter som er aktive i Merverdiavgiftsregisteret, enten med ansatte, eller med omsetning over 50 000 kroner

Metode: Spørreundersøkelse over telefon (CATI)

Gjennomføring: Feltarbeidet er gjennomført i april/mai 2016 av Opinion på oppdrag for Skatteetaten. Alle besvarelser er anonyme

Utvalg: Totalt 2 004 virksomheter

- 1 324 er trukket representativt
- 680 er trukket ut for å sikre representasjon fra utvalgte næringer
- Resultatene er vektet ut i fra de riktige populasjonsstørrelsene, for næring og antall ansatte

Spørreundersøkelsen er en videreføring av undersøkelsen *Næringslivets holdninger til skatt og etterlevelse* fra 2014

Skatteetaten

Rapportering og regelverk

Relevant forskning

- **Komplekse systemer øker risikoen for å gjøre ubevisste feil** (*Kopczuk 2006*)
 - Straffer kan oppleves urettferdig, og å øke oppdagelsesrisikoen kan være et kostbart virkemiddel, sammenliknet med å forenkle
- **Manglende kunnskap (og komplekse systemer) øker unndragelser – fordi folk gjør feil, eller fordi noen utnytter kompleksiteten** (*Alstadsæter og Jacob 2013*)
 - Skattebetalere som er flinke til å ta til seg kunnskap om skattereglene utnytter insentiver bedre, men unndrar mindre
- **Forenkling av regelverk eller informasjon om skatt er et effektivt virkemiddel** for å få skattytere med dårlig kunnskap om skattesystemet til å etterleve (*Park & Huyn 2003*)

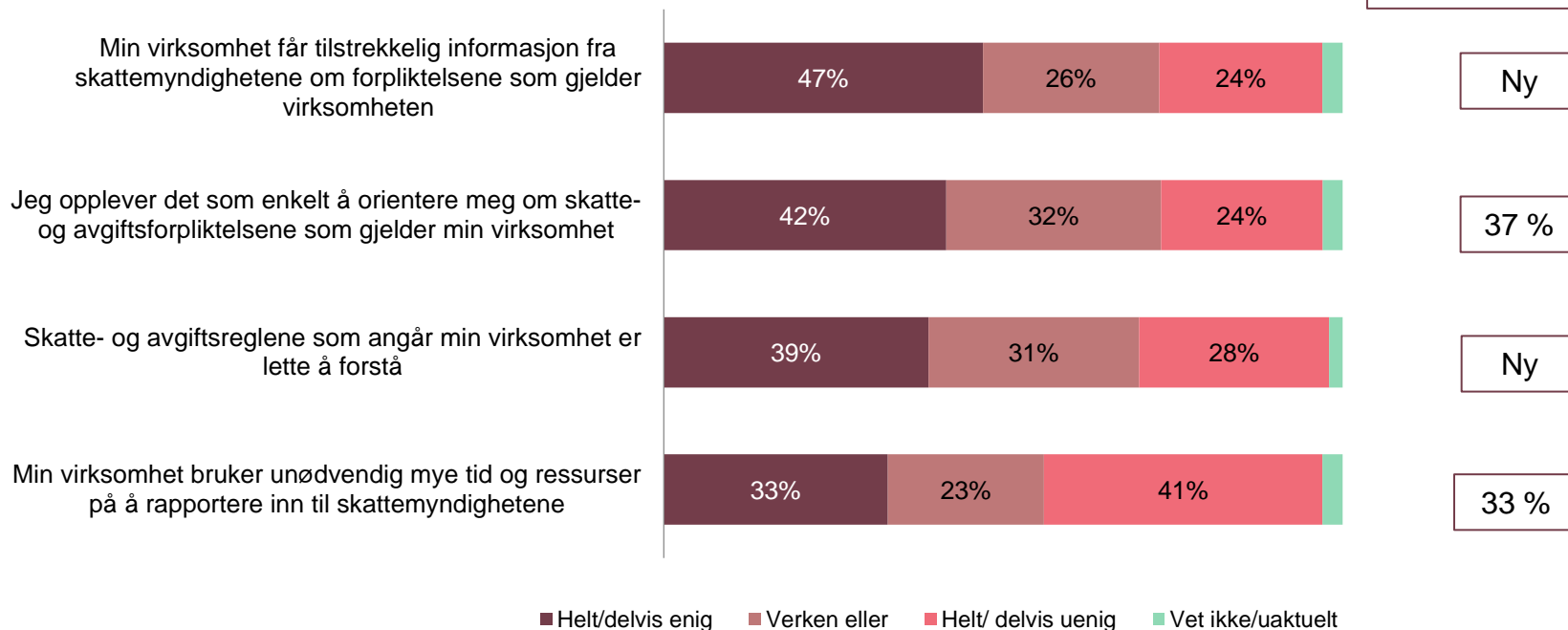
Oppsummering – rapportering og regelverk

- **Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?**
 - Skatteetaten har mål om å redusere byrden for næringslivet. Komplekse systemer øker risikoen for ubeviste feil, og forenklinger og god informasjon er viktig for å øke etterlevelsen
- **Resultater:**
 - Om lag halvparten mener de får den informasjonen de trenger om sine forpliktelser, og rundt 40 prosent mener regelverket er greit å forstå eller at det er enkelt å orientere seg om sine forpliktelser
 - Hver tredje virksomheter mener det er unødvendig ressurskrevende å rapportere inn. De som mener det er for ressurskrevende er imidlertid mer åpne for å levere mer direkte fra sine regnskapssystemer
 - Seks av ti er positive til at informasjon om andre overholder sine forpliktelser blir gjort offentlig tilgjengelig

Delte meninger om rapportering og regelverk

? Er du enig eller uenig i påstandene?

Andel enige i 2014

Base: Representativt utvalg (N=1 324)

Skatteetaten

Seks av ti ønsker åpenhet om etterlevelse

? Er du enig eller uenig i påstandene?

Det er greit at informasjon om en virksomhet har overholdt forpliktelsene sine til skattemyndighetene, blir gjort offentlig tilgjengelig

Ny 2016

Min virksomhet ønsker mulighet til å levere opplysninger til skattemyndighetene direkte fra vårt regnskapssystem

Ny 2016

■ Helt/delvis enig ■ Verken eller ■ Helt/delvis uenig ■ Vet ikke/uaktuelt

Base: Representativt utvalg (N=1 324)

Skatteetaten

Tillit til og inntrykk av skattemyndighetene

Skatteetaten

Relevant forskning

- **Etterlevelsen øker** når skattesystemet oppfattes rettferdig (*Fortin et.al 2007, van Dijke og Verboon 2010*)
- **Skattemoralen vil øke** når man blir behandlet med respekt (*Feld og Frey 2003*).
 - Men dersom man blir behandlet som en unndrager, kan det redusere skattemoralen og skattyter kan svare ved å forsøke å unndra
- Skattytere vil akseptere at autoriteter tar avgjørelser som ikke går i deres favør, **så lenge prosessen oppfattes som rettferdig og legitim** (*Taylor 2001*)
 - De etterlever ikke fordi de er engstelig for straffer, men fordi det oppfattes som legitimt

Skatteetaten

Oppsummering – tillit og rettferdig behandling

- **Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?**
 - Skatteetaten skal inngi tillit, være imøtekommende og ha forståelse for næringslivets behov. Skattyterne skal oppleve likebehandling. Opplevd rettferdighet og tillit til skattemyndighetene er en viktig faktor som påvirker motivasjonen til å etterleve
- **Resultater:**
 - Nærmere 9 av 10 har tillit til at informasjon blir lagret og behandlet fortrolig hos skattemyndighetene
 - To av tre virksomheter opplever at de blir rettferdig behandlet av skattemyndighetene, og 31 prosent mener skattemyndighetene har forståelse for deres behov. Andelen har økt for begge spørsmålene siden 2014
 - Det har vært en nedgang på syv prosentpoeng i andelen som mener skattemyndighetene har fokus på de alvorlige unndragelsene i sin kontrollvirksomhet, siden 2014

Høy tillit til skattemyndighetene

? Er du enig eller uenig i påstandene?

Andel enige i 2014

Jeg har tillit til at informasjon fra min virksomhet lagres og behandles fortrolig hos skattemyndighetene

86%

8% 6%

Ny

Skattemyndighetene behandler min virksomhet på en rettferdig måte

72%

18% 9%

66 %

Jeg har alt i alt et godt inntrykk av den jobben skattemyndighetene gjør

66%

23% 11%

Ny

Skattemyndighetene forstår min virksomhets behov

31%

35%

28%

26 %

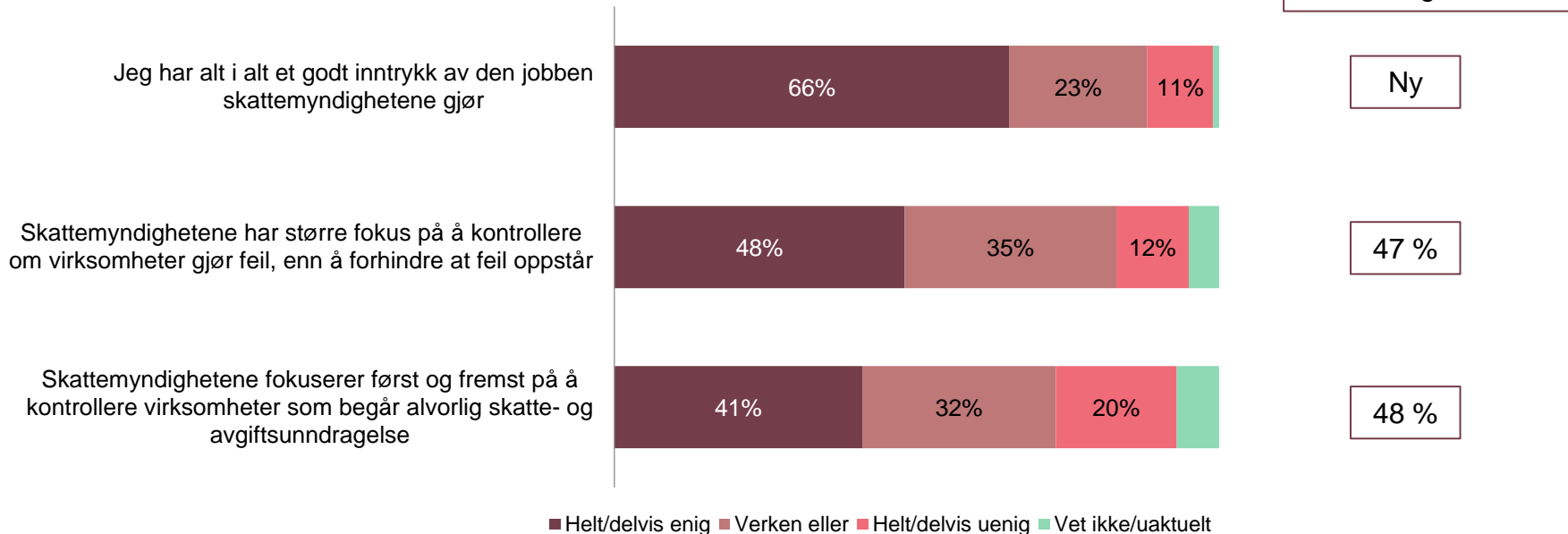
■ Helt/delvis enig ■ Verken eller ■ Helt/delvis uenig ■ Vet ikke/uaktuelt

Base: Representativt utvalg (N=1 324)

Inntrykk av skattemyndighetene

Er du enig eller uenig i påstandene?

Base: Representativt utvalg (N=1 324)

Skatteetaten

Holdninger til etterlevelse

Skatteetaten

Relevant forskning

- **Skattytere etterlever i større grad enn tradisjonelle, økonomiske modeller tilsier**, og man bør heller spørre hvorfor skattytere frivillig etterlever – og inkludere deres **indre motivasjon** for å betale skatt. (Bl.a. *Andreoni et.al 1998, Feld og Frey 2003, Torgler og Frey 2007*)
- Å etterleve er ikke et rasjonelt valg, men er påvirket av **sosiale normer og personlige verdier**, og ikke-rasjonelle beslutninger (*Kornhauser 2007*)
- Skattytere som fikk **påminnelse** om skattens betydning for velferden, det **moralske og rettferdige ved å bidra – rapporterte inn mer** enn de som fikk påminnelse om at de kunne bli avslørt (*Bott et.al 2014*)
- Når skatteunndragelse blir sett på som **moralsk akseptabelt, øker unndragelsene** (*Hasseldine et. al 1994*)

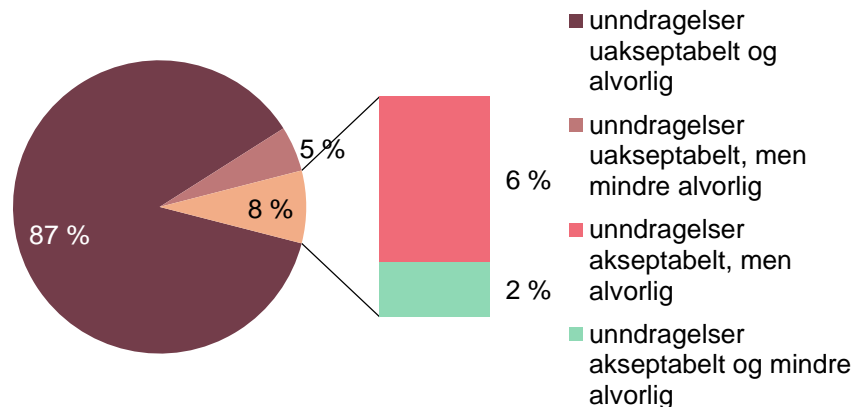
Skatteetaten

Oppsummering – holdninger til etterlevelse

- **Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?**
 - Holdningene til etterlevelse forteller om hvilke normer som er gjeldende i næringslivet, og i hvilken grad unndragelser blir sett på som akseptabelt
- **Resultater:**
 - 9 av 10 virksomheter kan ikke akseptere unndragelser i 2016
 - Andelen som i noen grad kan akseptere unndragelser varierer mellom ulike bransjer. Bransjene som i størst grad kan akseptere unndragelser er vedlikehold av motorvogner, snekkere og malere

Næringslivet ser på unndragelser som uakseptabelt og alvorlig

- 87 prosent mener unndragelser er uakseptabelt og alvorlig
- 5 prosent mener unndragelser er uakseptabelt, men mindre alvorlig
- 6 prosent kan i enkelte tilfeller akseptere unndragelser, men ser på det som alvorlig
- Kun 2 prosent mener unndragelser er akseptabelt og mindre alvorlig

? Er du enig eller uenig i påstanden: I enkelte tilfeller kan det aksepteres at en virksomhet bevisst unndrar skatt og avgift

? På en skala fra 1 til 5 der 1 betyr svært lite alvorlig og 5 betyr svært alvorlig, hvor alvorlig synes du det er at en virksomhet unnlater å rapportere inn alle inntekter til skattemyndighetene?

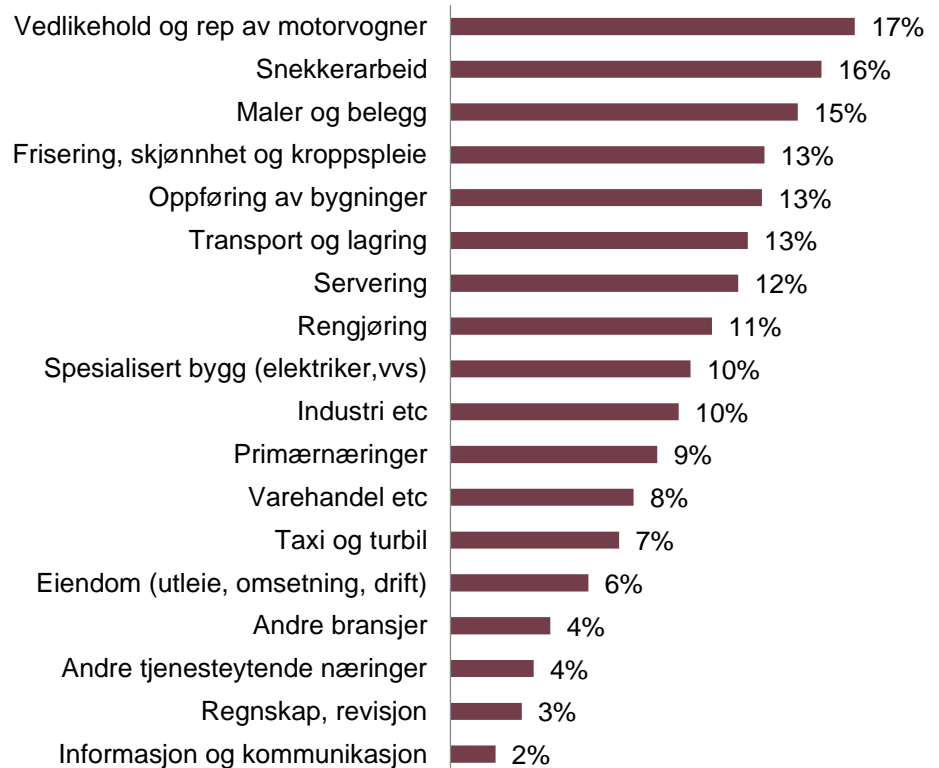
Skatteetaten

Hvor er aksept for unndragelser mest utbredt?

- Virksomheter som er rettet mot privatmarkedet aksepterer unndragelse noe oftere enn virksomheter som driver business 2 business (10 % mot 6 %)

«I enkelte tilfeller kan det aksepteres at en virksomhet bevisst unndrar skatt og avgift» – andel «ikke uenige» *

*ikke uenige = de som har svart helt eller delvis enig + verken eller

Skatteetaten

Opplevd oppdagelsesrisiko

Skatteetaten

Relevant forskning

- **Økt oppdagelsesrisiko reduserer unndragelser** (*Allingham og Sandmo 1972*)
 - Skattyter vil vurdere gevinsten av å unndra opp mot risikoen for å bli oppdaget og størrelsen på straffen
- Skattytere som **har blitt kontrollert**, vurderer oppdagelsessannsynligheten som **høyere** enn de som ikke har hatt kontroll. De unndrar også mindre (*Spicer og Hero 1985*)
- Jo **mer utbredt unndragelser** er, jo **mer sosialt akseptert** fremstår det, jo **lavere** blir oppdagelsesrisikoen (*Sandmo 2004*)

Skatteetaten

Oppsummering – opplevd oppdagelsesrisiko

- **Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?**

- Økt opplevd oppdagelsesrisiko blir sett på som vesentlig for å redusere unndragelser. Skatteetaten skal ha en effektiv innsats slik at opplevd oppdagelsesrisiko øker

- **Resultater:**

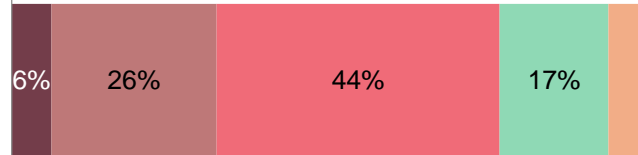
- Seks av ti virksomheter tror at sjansen for å bli oppdaget ved unndragelser er stor
- Halvparten av virksomhetene tror ikke det er sannsynlig at de selv er i målgruppen for kontroll i nær fremtid
- Virksomheter som har blitt kontrollert siste fem år svarer ikke signifikant annerledes på spørsmålet om oppdagelsesrisiko, enn de som ikke er kontrollert. Kontrollerte virksomheter tror imidlertid det er større sjanse for at de kan være i målgruppen for kontroll i nær fremtid

Skatteetaten

Seks av ti tror sjansen for å bli oppdaget er stor

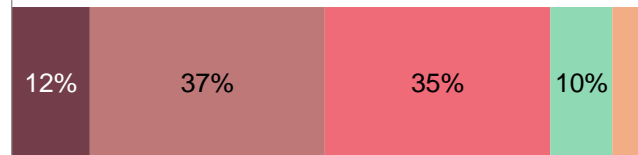
? Dersom en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter, hvor stor sannsynlighet tror du det er for at skattemyndighetene oppdager dette?

Andel svært liten +
liten i 2014

29 %

? Hvor stor sannsynlighet tror du det er for at din virksomhet vil bli kontrollert av skattemyndighetene de nærmeste to årene?

Ny

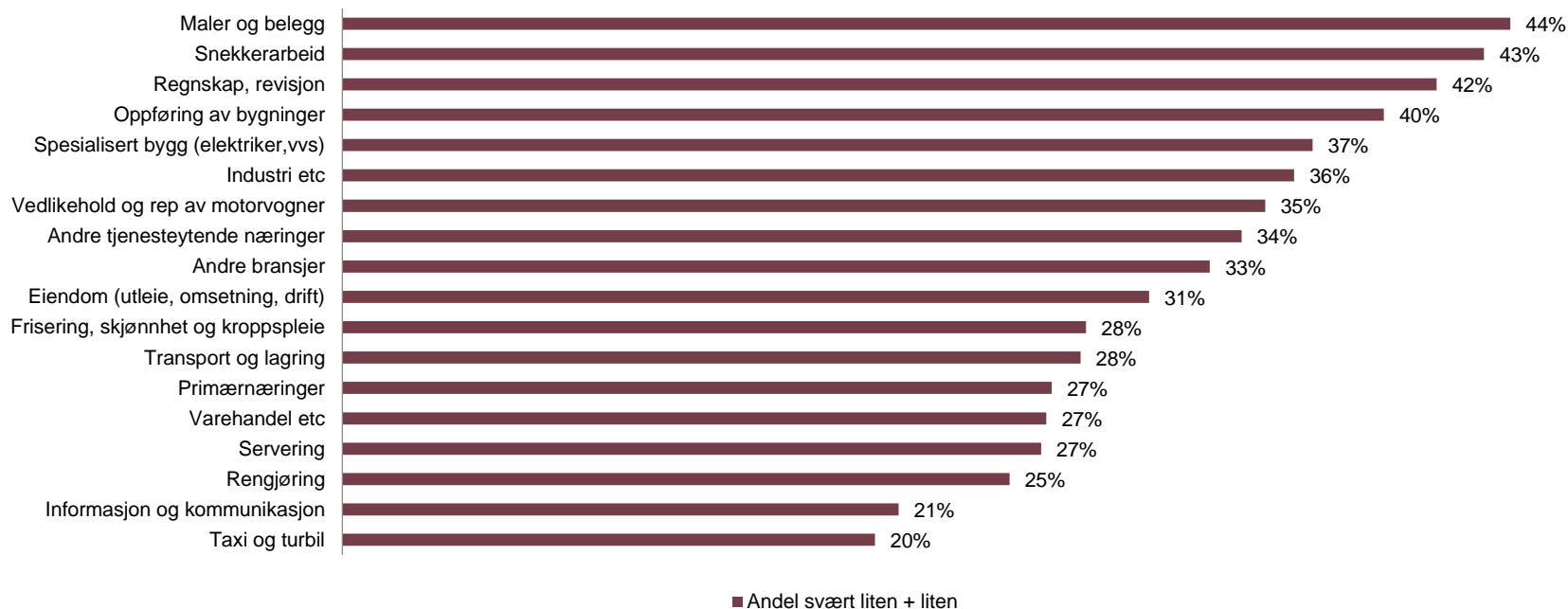
■ Svært liten ■ Liten ■ Stor ■ Svært stor ■ Vet ikke/uaktuelt

Base: Representativt utvalg (N=1 324)

Opplevd oppdagelsesrisiko – store bransjeforskjeller

? **Hvor stor sannsynlighet tror du det er for at skattemyndighetene oppdager unndragelser?**

Base: Alle (N=2 004)

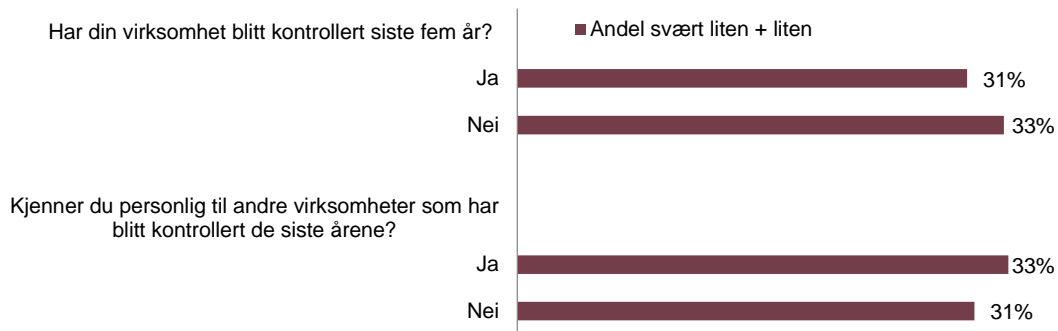
Skatteetaten

Tidligere kontroll

- Om virksomheten kjenner til tidligere kontroll har ingen betydning for troen på at skattemyndighetene avslører unndragelser
- Tidligere kontroll har derimot en klar sammenheng med oppfatningen om at virksomheten kan være i målgruppen for kontroll i nær fremtid

Hvor stor sannsynlighet tror du det er for at skattemyndighetene oppdager unndragelser?

Hvor stor sannsynlighet tror du det er for at din virksomhet vil bli kontrollert av skattemyndighetene de nærmeste to årene ?

Skatteetaten

Konkurransetilstand og muligheten for å unndra

Skatteetaten

Relevant forskning

- **Skattemoralen synker** dersom man oppfatter **unndragelser som vanlig** (*Torgler og Frey 2007*)
- **Jo fler en kjenner** som unndrar, jo større sannsynlighet for at en selv unndrar (*Hasseldine et. al 1994*)
- **Jo mer utbredt** unndragelser er, **jo mer sosialt akseptert** fremstår det (*Sandmo 2004*)
- Folk **tilpasser** sin rapportering **til andres** rapportering (*Bazart og Bonein 2014*)

Oppsummering – bransjeforhold og andres etterlevelse

- **Hvorfor har vi spurt virksomhetene om dette?**

- Hva andre gjør, eller holdningene til de vi sammenlikner oss med, kan påvirke hva vi ser på som akseptabelt og hva vi selv gjør. Skatteetaten skal legge hindre for svart økonomi og jobbe for at næringslivet opplever likere konkurransevilkår

- **Resultater:**

- Syv av ti virksomheter mener det er vanskelig å unndra i sin bransje, næringene innenfor bygg og anlegg er de som i størst grad er uenig i dette
- Nærmere syv av ti har troen på at flertallet av virksomheter i Norge rapporterer det de skal. Andelen som tror flertallet av virksomheter rapporterer det de skal, er seks prosentpoeng høyere i 2016 enn i 2014
- 28 prosent av virksomhetene opplever at de ofte må konkurrere mot andre som unndrar. Malere, taxi- og turbiler og snekkere er de som i størst grad opplever dette. Det har vært en signifikant økning i andelen som opplever dette i taxi- og turbilnæringen siden 2014

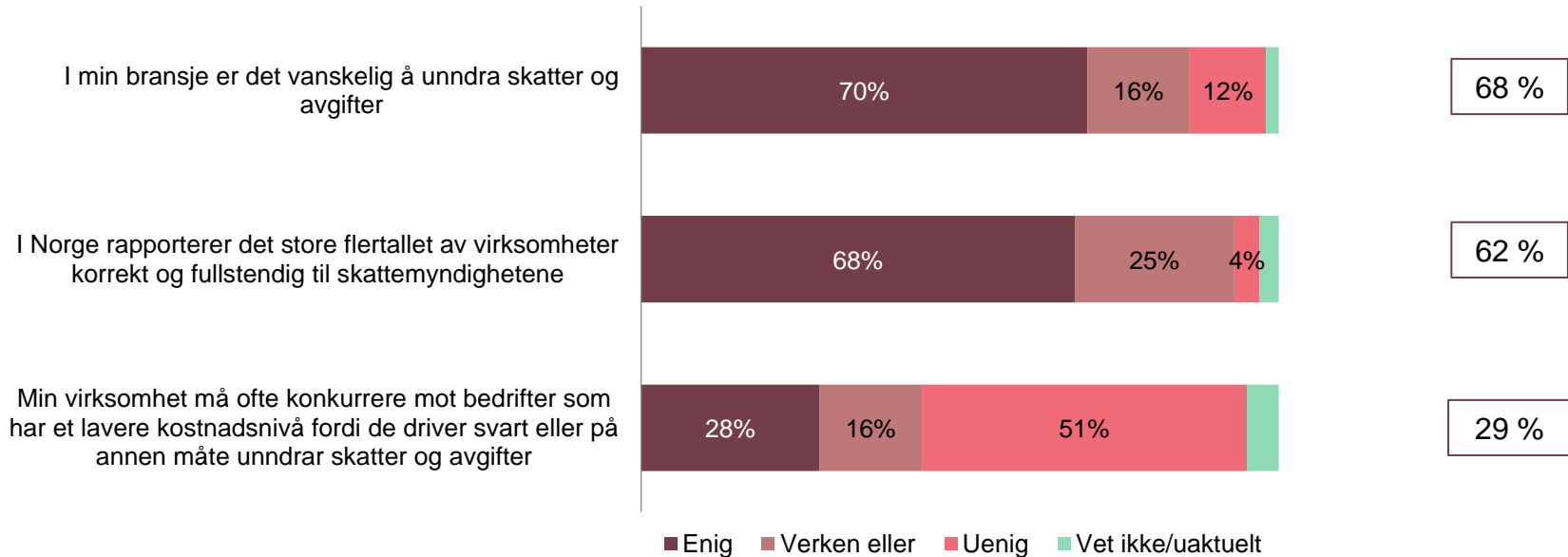

Skatteetaten

Flere har tillit til at andre gjør det de skal

? Er du enig eller uenig i påstandene?

Andel enige i 2014

Base: Representativt utvalg (N=1 324)

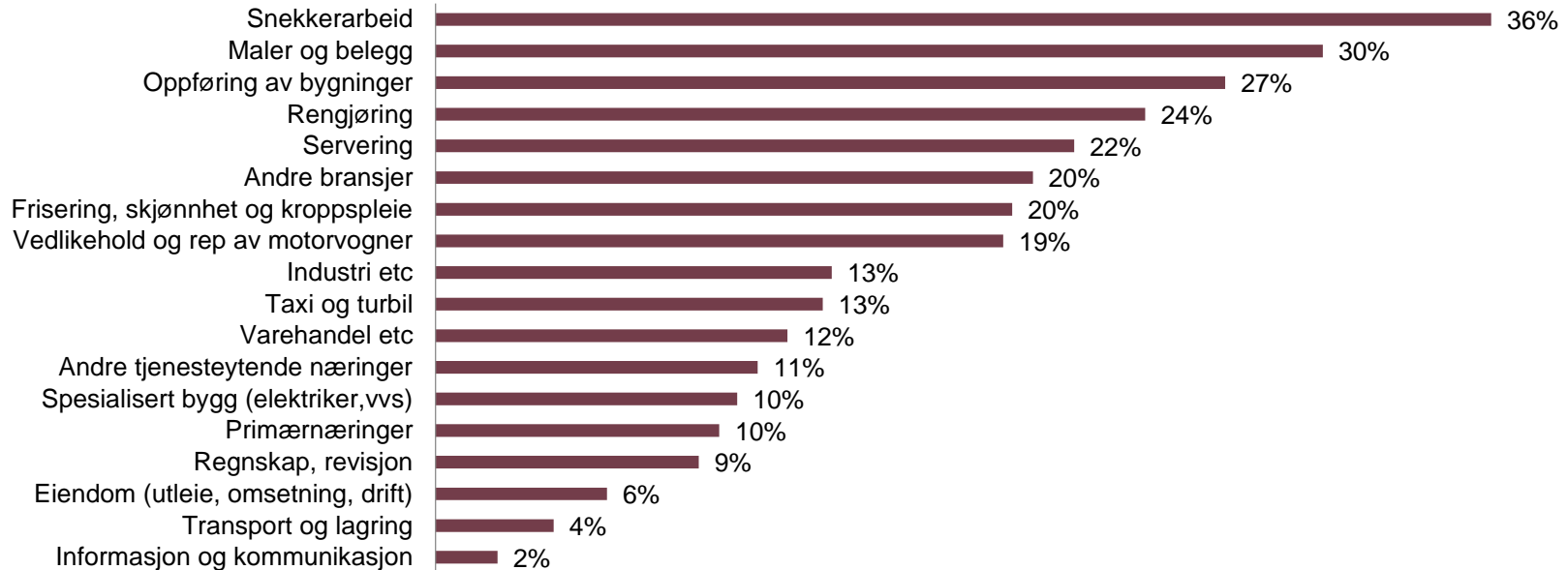

Skatteetaten

Enkelte bransjer mer utsatt

? I min bransje er det vanskelig å unndra

■ Helt eller delvis uenig

Base: Alle (N=2 004)

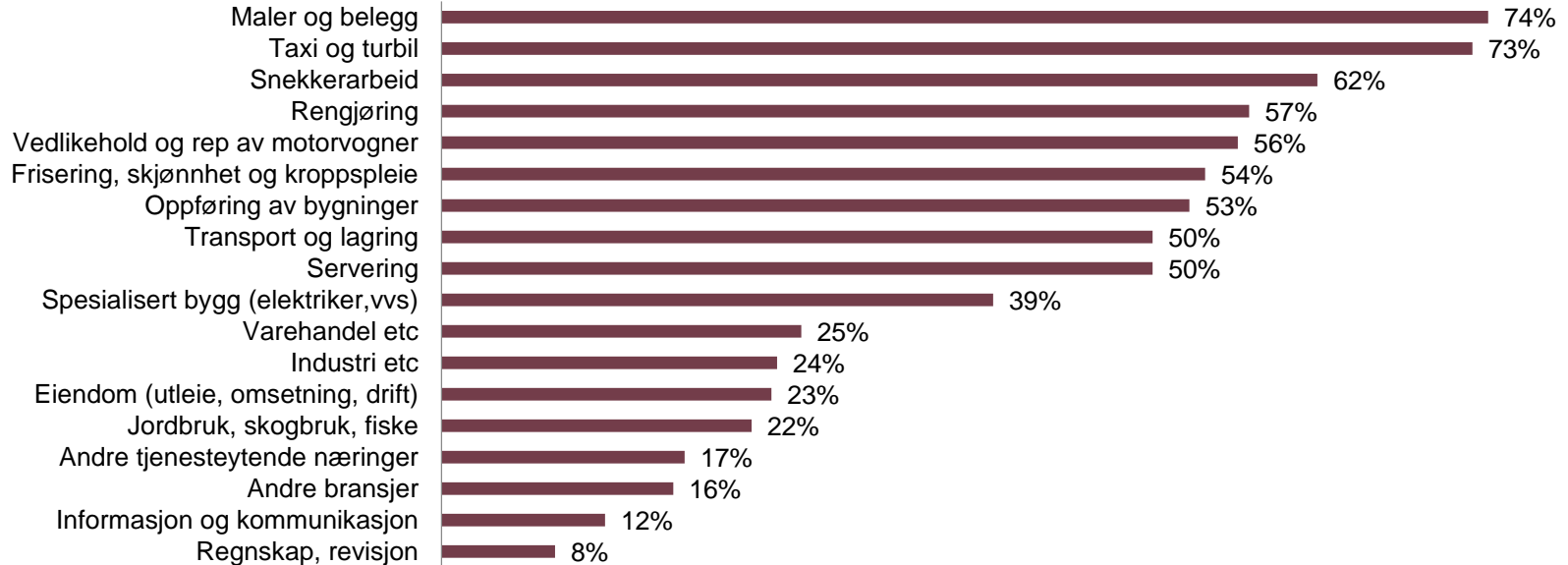

Skatteetaten

Enkelte bransjer mer utsatt

? Min virksomhet må ofte konkurrere mot andre bedrifter som unndrar

■ Helt eller delvis enig

Base: Alle (N=2 004)

Skatteetaten

Referanser

31

- **Allingham, M. G. and Sandmo, A. (1972)** "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis", Journal of Public Economics 1: 323-38.
- **Alstadsæter A. and Jacob M. (2013)** "The Effect of Awareness and Incentives on Tax Evasion", CESifo Working Paper Series No. 4369
- **Andreoni, J., Erard, B. and Feinstein, J. (1998)** "Tax compliance", Journal of Economic Literature 36: 818-860.
- **Bazart, C., A. Bonein (2014)** "Reciprocal relationships in tax compliance decisions", Journal of Economic Psychology, Elsevier, 2014, 40
- **Bott, K. Cappelen, A., Sørensen, E., Tungodden, B. (2014)** "You've got mail: A randomised field experiment on tax evasion" NHH department of Economics Discussion Paper 26/2014
- **Feld L.P. and Frey B.S. (2003)** "Deterrence and Tax Morale: How Tax Administrations and Taxpayers Interact", OECD Papers Vol. 3 Issue 10
- **Fortin B., Lacroix G. and Villeval M.C. (2007)** "Tax evasion and social interactions", Journal of Public Economics, Vol. 91, No. 11-12; p. 2089-2112.
- **Hasseldine, J., Kaplan S. E. and Fuller L. R. (1994)** "Characteristics of New Zealand tax evaders: A note" Accounting & Finance Vol. 34 Issue 2, 79-93
- **Kopczuk, W. (2006)** Tax Simplification and Tax Compliance: An Economic Perspective. *Bridging the Tax Gap* <http://www.columbia.edu/~wk2110/bin/epi.pdf>
- **Kornhauser M (2007)** "Normative and Cognitive Aspects of Tax Compliance: Literature Review and Recommendations for the IRS Regarding Individual Taxpayers", National Taxpayer Advocate, II 2007 Annual Report to Congress 138
- **Park C. and Huyn J. K. (2003)** "Examining the determinants of tax compliance by experimental data: a case of Korea", Journal of Policy Modeling Vol. 25, Issue 8:673-684
- **Sandmo (2004)** "The theory of tax evasion: A retrospective view". NHH Discussion Paper 31/04, Nordic Workshop on Tax Policy and Public Economics in Helsinki 2004.
- **Spicer M. W. and Hero R. E. (1985)** "Tax evasion and heuristics. A research note", Journal of Public Economics 26: 263-267
- **Taylor, N. 2001** , Taxpayers Who Complain About Paying Tax: What Differentiates Those Who Complain From Those Who Don't. Centre for Tax System Integrity, The Australian National University. Working Paper No 9. <http://ctsi.anu.edu.au/WP9.pdf>
- **Torgler, B and Frey, B.S. (2007)** "Tax morale and conditional cooperation", Journal of Comparative Economics, Elsevier, 35 (1): 136-159.
- **van Dijke M. and Verboon P. (2010)** "Trust in authorities as a boundary condition to procedural fairness effects on tax compliance", Journal of Economic Psychology 31:80-91

